

*Tomasz Latocha**

**POLITYKA REGIONALNA A ROZWÓJ MAŁYCH I ŚREDNICH
PRZEDSIĘBIORSTW W POLSCE
W PROCESIE INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ**

WPROWADZENIE

Integracja europejska jako proces niesie dla krajów kandydackich szansę, ale i zagrożenia wynikające z istniejącej konkurencji oraz konieczności dostosowania się do standardów europejskich zarówno w dziedzinie prawa, jak i praktyki gospodarczej. Niewątpliwie wpłynie to znacząco na warunki funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw jako bardziej podatnych na wpływy polityki społeczno-gospodarczej i otoczenia zewnętrznego. Akcesja Polski do Unii Europejskiej (UE) oznacza dla MSP przede wszystkim:

- konieczność przygotowania się na rosnącą konkurencję ze strony firm zagranicznych na rynku krajowym;
- konieczność zabiegania o pozyskanie rynków pozakrajowych, na których konkurencja będzie również wzrastała.

Wobec powyższego sytuacja MSP będzie stawała się coraz trudniejsza. Dotychczasowe rynki lokalne staną się dostępne dla przedsiębiorstw unijnych (z reguły o większym potencjale ekonomicznym i doświadczeniu na rynkach zagranicznych). Z drugiej strony UE zwraca szczególną uwagę na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, ponieważ właśnie one odgrywają najważniejszą rolę w harmonijnym rozwoju lokalnym i regionalnym oraz są najbardziej elastyczne pod względem dostosowań do zmieniających się warunków rynkowych¹. Polityka krajów unijnych wobec małych i średnich przedsiębiorstw umożliwiła powstanie oraz wzrost licznym małym i średnim przedsiębiorstwom. Sukces sektora MSP w wielu krajach Unii Europejskiej był możliwy dzięki europejskiej pomocy strukturalnej oraz aktywnej roli władz państwowych i samorządowych różnych szczebli. Ty-

* Mgr, Instytut Ekonomii, Uniwersytet Łódzki.

¹ E. Kawecka-Wyrzykowska, *Unia Europejska – integracja Polski z Unią Europejską*, Warszawa 1996, s. 249.

powymi przykładami są: włoskie „okręgi przemysłowe”, francuskie technopole, silne inkubatory przedsiębiorczości, parki technologiczne, centra transferu technologii.

W niniejszym artykule zostaną przedstawione te obszary polityki regionalnej w Polsce, które mają bezpośredni związek z funkcjonowaniem sektora MSP. Polityka regionalna zostanie zaprezentowana w sferze założeń i deklaracji zawartych w dokumentach programowych oraz w sferze realizacji.

1. SYTUACJA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW W POLSCE

W 1999 r. sektor małych i średnich przedsiębiorstw liczył 1 758 128 podmiotów gospodarczych (dla porównania w roku 1997 sektor MSP liczył 2 546 405 przedsiębiorstw), co stanowiło 99,82% wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON², przy czym udział małych (zatrudniających do 49 osób) wynosił 99%, a średnich (od 50 do 249 osób) niespełna 1%. Spośród ujętych w rejestrach podmiotów gospodarczych (poza rolnictwem, leśnictwem, rybołówstwem i rybactwem i pośrednictwem finansowym) na koniec 1999 r. tylko 62,2% przedsiębiorstw prowadziło faktycznie działalność. Rozwój sektora MSP związany jest ze zmianą stosunków własnościowych w okresie transformacji systemowej w Polsce. Potwierdza to struktura MSP według sektorów własności – 97,47% małych i średnich przedsiębiorstw funkcjonuje w sektorze prywatnym, a jedynie 2,53% w publicznym. W sektorze prywatnym dominują przedsiębiorstwa zatrudniające do pięciu osób, a w publicznym najczęściej występują przedsiębiorstwa zatrudniające od sześciu do pięćdziesięciu osób³.

Dominującą branżą wśród małych i średnich przedsiębiorstw jest handel i naprawy oraz usługi, w których działało ponad 65% wszystkich przedsiębiorstw. Pozostałe działały w przemyśle, budownictwie oraz transporcie i łączności. Najniższy udział MSP obserwujemy w sekcjach: zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę oraz górnictwo i kopalnictwo.

Liczba aktywnych MSP w 1999 r. zwiększyła się o ok. 2%. Tempo wzrostu liczby przedsiębiorstw w sektorze MSP ciągle spada i tak w roku 1998 wynosiło 9%, a w latach 1996–1997 tempo wzrostu wynosiło ok. 18%. Niezależnie od spadku liczby MSP obserwujemy ciągły wzrost gospodarczej roli małych i średnich przedsiębiorstw. W 1999 r. małe i średnie firmy wytworzyły ponad 48% PKB, z tego małych przedsiębiorstw – 38%, a średnich – 10,2%. Analogiczny wskaźnik udziału MSP obliczony dla 1997 r. miał wartość 45%, zaś w 1998 r. ponad 47%.

² *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 1999–2000*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2001, s. 58.

³ Tamże, s. 67.

Na koniec 1999 r. w sektorze MSP pracowało 4790 tys. osób, co stanowiło ponad 65% ogółu pracujących. Struktura pracujących w MSP nie zmieniła się między rokiem 1998 a 1999. Według stanu na 1999 r. ponad 32% ogólnej liczby pracujących w sektorze MSP stanowili pracujący w sekcji handel i naprawy. Na drugim miejscu, z udziałem 28%, znalazła się działalność produkcyjna. Udział działalności w ogólnej liczbie pracujących w MSP zmniejszył się najbardziej ze wszystkich sekcji w porównaniu z rokiem 1998, bo aż o 0,7 punktu procentowego. W 1999 r. zmaleł lub utrzymał się na tym samym poziomie udział niemal wszystkich tradycyjnych sekcji gospodarki w ogólnej liczbie pracujących w MSP (z wyjątkiem transportu, gdzie minimalnie wzrósł o 0,1 punktu procentowego). Zwiększył się natomiast udział typowych sekcji usługowych: pośrednictwa finansowego, obsługi nieruchomości i firm oraz pozostałej działalności usługowej.

Dane dotyczące liczby pracujących w całej gospodarce wskazują, iż sektor MSP stworzył miejsca pracy dla osób, które straciły zatrudnienie w dużych przedsiębiorstwach⁴. Potwierdza to tezę, że MSP odgrywają istotną rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym, także przez kreowanie miejsc pracy, czym przyczynia się skutecznie do zmniejszenia bezrobocia, a tym samym do łagodzenia negatywnych skutków społecznych likwidacji i restrukturyzacji przedsiębiorstw państwowych. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że powstawanie na terenach wiejskich wielu małych i średnich przedsiębiorstw oraz rozwój szerokiej gamy usług, w tym pozarolniczych, powoduje, że część ludności pozarolniczej pozostaje na wsi i podejmuje działalność w otoczeniu rolnictwa, w przetwórstwie oraz branżach pozarolniczych i usługach.

2. ROZWÓJ POLITYKI REGIONALNEJ WOBEC MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

Aspekt regionalnego rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w polityce regionalnej zauważamy w przyjętych przez rząd w 1994 r. dwóch dokumentach: *Raport o polityce regionalnej* oraz *Zasady Polityki Regionalnej Państwa*. Odnosiły się one w wielu punktach pośrednio do problematyki rozwoju MSP. Jako zasadnicze wyzwania dla polityki regionalnej wskazano⁵:

- wsparcie pozytywnych tendencji w regionach przodujących w transformacji;
- przełamanie syndromu zapaści społeczno-gospodarczej w regionach, w których załamaniu uległa dotychczasowa baza ekonomiczna.

⁴ Syntetyczna informacja o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w 1997 roku na tle lat 1993–1996, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 1999, s. 16.

⁵ M. Marek, *Polityka rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw*, [w:] *Polskie przedsiębiorstwo w perspektywie członkostwa w Unii Europejskiej*, Warszawa 1999, s. 297.

Wśród czynników pozytywnych, z punktu widzenia prowadzonej polityki regionalnej, wymieniono m. in.:

- powstawanie w województwach regionalnych programów rozwoju i restrukturyzacji;
- rozszerzenie zakresu ulg podatkowych dla inwestorów na obszarach szczególnie zagrożonych wysokim bezrobociem strukturalnym;
- rozpoczęcie i intensyfikację działań w ramach regionalnych inwestycyjnych funduszy finansowanych ze środków pomocowych;
- stworzenie podstaw prawnych dla ustanowienia specjalnych stref ekonomicznych.

Wśród tendencji negatywnych zwrócono uwagę m. in. na:

- nadmierną unifikację pośrednich instrumentów polityki regionalnej oraz ograniczenie ich zasięgu do gmin szczególnie zagrożonych bezrobociem strukturalnym;
- słabość kapitałową większości instytucji finansowych polityki regionalnej.

Zarówno pozytywne, jak i negatywne tendencje miały silny związek z rozwojem sektora MSP w określonych regionach.

Kolejnym etapem w rozwoju polityki regionalnej wobec sektora MSP było przyjęcie we wrześniu 1996 r. przez Radę Ministrów dokumentu *Zarys strategii rozwoju regionalnego Polski. Raport końcowy*⁶. W dokumencie tym stwierdzono, że pilnym zadaniem rządu ma być zoperacjonalizowanie i uporządkowanie procedur tworzenia wojewódzkich rejestrów przedsiębiorstw publicznych, co miałyby umożliwić efektywne wykorzystanie inwestycji publicznych jako instrumentu polityki rozwoju regionalnego. Sugerowano wówczas również stworzenie przepisów ułatwiających powstawanie regionalnych funduszy inwestycyjnych, wspierających przede wszystkim działalność innowacyjną MSP.

W innym rządowym dokumencie *Założenia koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju* w odniesieniu do sektora MSP zwrócono uwagę, że Polska jako w przyszłości członek Unii objęta będzie standardową polityką regionalną UE, polegającą na aktywizacji regionów zacofanych, łagodzeniu skutków restrukturyzacji „starych” regionów przemysłowych, wspieraniu restrukturyzacji zacofanych regionów rolniczych czy stosowaniu preferencji dla „trudnych regionów” (np. tereny górskie). Przedmiotem interwencji państwa na rzecz regionów najsłabszych miała być wówczas infrastruktura techniczna i komunalna (nauka, oświata i ochrona środowiska). W zarysie zwrócono również uwagę na znaczenie wsparcia inicjatyw lokalnych i regionalnych w zakresie współpracy transgranicznej, aktywizującej

⁶ *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 1995–1996*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 1997, s. 69.

gospodarczo polskie obszary przygraniczne. Wśród kierunków działań, które mogłyby przyspieszyć procesy restrukturyzacji aglomeracji katowickiej, wymieniono rozwój szeroko rozumianego sektora usług. Z kolei dla części obszarów północno-wschodnich dostrzeżono szansę w rozwoju sektora turystycznego i „odmrożeniu” granicy⁷.

W latach 1996–1997 Rada Ministrów przyjęła harmonogram rekomendacji Zespołu Zadaniowego ds. Rozwoju Regionalnego w Polsce. W zakresie dotyczącym sektora MSP istotne były trzy propozycje:

– regionalnych funduszy inwestycyjnych (o charakterze kapitałowym lub majątkowym), które mogłyby dostarczać kapitału właścicielskiego nie notowanym na giełdzie małym i średnim przedsiębiorstwom, przyczyniając się do poprawy ich kondycji i konkurencyjności oraz podnoszenia ich wartości rynkowej;

– regionalnych centrów innowacyjności, inspirujących tworzenie sieciowych powiązań pomiędzy MSP a uczelniami i placówkami badawczo-rozwojowymi, wspierającymi rozwój technologiczny w firmach oraz tworzenie powiązań MSP z dużymi firmami dla realizacji przedsięwzięć innowacyjnych;

– szczególnego wsparcia sektora MSP w ramach wspierania rozwoju regionalnego przez centralne organy państwa.

Następnym ważnym etapem w rozwoju polityki regionalnej wobec MSP było zaakceptowanie przez rząd we wrześniu 1997 r. czterech zintegrowanych programów rozwoju regionalnego⁸:

1) *Małopolski Regionalny Program Restrukturyzacji Gospodarki i Przeciwdziałania bezrobociu w Województwach Polski Północnej;*

2) *Małopolski Program Rozwoju Wsi i Rolnictwa;*

3) *Program Restrukturyzacji i Rozwoju Gospodarki Województwa Katowickiego;*

4) *Program Ekorozwoju w Euroregionie „Sprewa – Nysa – Bóbr”.*

W każdym z programów, w różnym stopniu, uwzględniono wśród celów strategicznych rozwój przedsiębiorczości. Na wsparcie regionalnych programów restrukturyzacyjnych przewidziano w budżecie państwa środki w wysokości 57 460 tys. PLN. W 1998 r. na regionalne programy restrukturyzacyjne utworzono rezerwę celową w kwocie 60 000 tys. PLN przeznaczoną na wsparcie ośmiu programów regionalnych:

1) *Strategia rozwoju województwa elbląskiego;*

2) *Strategia rozwoju gospodarczego województwa koszalińskiego;*

3) *Strategia rozwoju województwa olsztyńskiego;*

4) *Partnerska strategia rozwoju województwa śląskiego na lata 1997–2002;*

⁷ Tamże, s. 58.

⁸ *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 1997–1998*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 1999, s. 134.

- 5) *Strategia rozwoju województwa suwalskiego na lata 1997–2002 „Mazury i Suwalszczyzna”*;
- 6) *Strategia rozwoju regionu łódzkiego na lata 1998–2002 „Łódź sam środek jutra”*;
- 7) *Europejska strategia rozwoju regionu walbrzyskiego na lata 1998–2002 „By sprostać wyzwaniom przyszłości”*;
- 8) *Strategie i programy rozwoju lokalnego w województwie katowickim, zwane „regionalnymi programami restrukturyzacyjnymi”*.

Dotacje budżetowe skłaniają gminy i przedsiębiorców do przeznaczania większych środków własnych na inwestycje. W 1997 r. gminy i przedsiębiorstwa ze środków własnych i pozabudżetowych przeznaczyły na inwestycje 81 076,5 tys. PLN, co stanowiło 325,1% dotacji. Dzięki inwestycjom zakończonym w 1997 r. utworzono 918 nowych miejsc pracy. Jednocześnie inwestorzy zadeklarowali, że po zakończeniu wszystkich przedsięwzięć powstanie kolejne 2270 nowych miejsc pracy⁹.

Jednak najsilniej problematykę sektora MSP zaczęto wiązać z rozwojem regionalnym od roku 1998. Znaczenie małych i średnich przedsiębiorstw dla rozwoju regionalnego podkreślano w przygotowanych na przełomie 1998 i 1999 r. przez Ministerstwo Gospodarki *Założeniach Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego Polski w latach 2000–2006* oraz w projekcie ustawy o *Zasadach prowadzenia polityki rozwoju regionalnego państwa*. Dokument ten przewidywał, że jednym z zadań, które w ramach polityki rozwoju regionalnego mogą być wsparte ze środków budżetu państwa, jest „rozwój przedsiębiorczości, zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw”. Wsparcie budżetowe może być realizowane przez dotacje celowe, pożyczki z budżetu, dopłaty do oprocentowania kredytów oraz umarzanie i odraczenie należności pieniężnych Skarbu Państwa. Wsparcie ze środków budżetowych może być przyznane dla zadań uwzględnionych w programach wojewódzkich, realizowanych w ramach strategii rozwoju województw.

Również w 1998 r. została przygotowana reforma podziału administracyjnego kraju (weszła w życie 1 stycznia 1999), która stanowiła szansę przyspieszenia rozwoju społeczno-gospodarczego. Szczególnie ważna jest w tym kontekście analiza kompetencji do samodzielnego kreowania polityki gospodarczej przez samorządy, w tym polityki wobec MSP i potrzeb prowadzenia takiej polityki.

W ustawach konstytuujących struktury samorządowe brak jest kompetencji wprost odnoszących się do bezpośredniego wsparcia MSP. Analiza ustaw kompetencyjnych również wskazuje na bardzo niewielką liczbę i małą elastyczność instrumentów, które mogą być zastosowane przez samorząd terytorialny do wsparcia MSP. Niemniej jednak warto zwrócić uwagę na

⁹ Tamże, s. 115.

możliwości potencjalnego wsparcia tego sektora w ramach polityki rozwoju województwa, której prowadzenie stanowi jedną z najistotniejszych kompetencji nowych struktur regionalnych.

Zgodnie z omawianą ustawą, samorząd województwa określa poprzez programy wojewódzkie strategię rozwoju, uwzględniającą m. in. pobudzanie działalności gospodarczej oraz podnoszenie poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa. Samorząd wojewódzki wykonuje zadania o charakterze wojewódzkim określone ustawą. Jeśli chodzi o działania związane z sektorem MSP, można wymienić:

- modernizację obszarów wiejskich;
- zagospodarowanie przestrzenne;
- przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizację lokalnego rynku pracy.

Samorząd powiatowy wykonuje określone ustawą zadania publiczne o charakterze ponadgminnym. Dla MSP szczególnie istotne są kompetencje władz powiatowych z zakresu:

- gospodarki nieruchomościami;
- zagospodarowania przestrzennego;
- przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy.

W 1998 r. zróżnicowano formy wspomagania programów regionalnych. Programy w regionach rolniczych (Elbląg, Koszalin, Olsztyn, Słupsk, Suwałki) otrzymały wsparcie w formie dotacji dla instytucji regionalnych na udzielanie pożyczek inwestorom realizującym inwestycje przyczyniające się do powstania nowych miejsc pracy. Środki na dofinansowanie programów w regionach przemysłowych (Łódź, Wałbrzych) przeznaczone zostały na dotacje dla przedsiębiorców. Programy katowickie otrzymują wsparcie na tworzenie przemysłowych i rolniczych instytucji lokalnych¹⁰.

Jednym z ostatnich i zarazem bardzo ważnych kroków w rozwoju polityki regionalnej wobec MSP było przyjęcie w czerwcu 1999 r. przez Komitet Rady Ministrów ds. Polityki Regionalnej i Zrównoważonego Rozwoju założeń do *Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego (NSRR) na lata 2000–2006*. W projekcie strategii zakłada się:

- rozbudowę i modernizację infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów;
- restrukturyzację i dywersyfikację bazy ekonomicznej regionów;
- rozwój zasobów ludzkich;
- wsparcie obszarów wymagających aktywizacji i w wysokim stopniu zagrożonych marginalizacją;
- rozwój międzynarodowej współpracy regionów.

¹⁰ A. Surdej, *Wspieranie małych i średnich*, „Prawo i Gospodarka” (Warszawa) 1998, s. 10.

W priorytecie dotyczącym restrukturyzacji i dywersyfikacji bazy ekonomicznej regionów ujęty został cel strategiczny dotyczący tworzenia i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw. Również w priorytecie dotyczącym rozwoju zasobów ludzkich jednym z celów strategicznych jest mobilizacja przedsiębiorczości w gminach oraz wspieranie samozatrudnienia.

Wśród instrumentów realizacji *NSRR*, obejmujących programowanie rozwoju regionalnego, wsparcie rozbudowy i modernizacji infrastruktury, wsparcie zasobów ludzkich oraz wzmocnienie instytucjonalne, znalazło się wspieranie przedsiębiorczości. Podstawowymi instrumentami wsparcia MSP są:

- Dotacje na zakładanie nowych firm, zwiększanie poziomu inwestycji i modernizację MSP na obszarach określonych w wojewódzkich strategiach rozwoju. Preferowane mają być inwestycje, dzięki którym przedsiębiorstwa zastosują innowacyjne, energooszczędne i sprzyjające ochronie środowiska technologie;

- Dotacje do regionalnych funduszy inwestycyjnych, lokalnych funduszy pożyczkowych oraz funduszy poręczeń kredytowych dla MSP. Wkłady kapitałowe z budżetu centralnego maksymalnie mogą wynieść 75% wartości kapitału funduszy. Preferowane ma być wsparcie istniejących funduszy, wyjątkowo wspierane będą instytucje na terenach, gdzie nie funkcjonują takie podmioty;

- Subsydiowanie usług doradczych dla MSP, które odbywać się ma poprzez specjalistyczne regionalne i lokalne instytucje otoczenia biznesu, takie jak inkubatory przedsiębiorczości czy agencje rozwoju lokalnego i regionalnego. Pomoc doradcza dla MSP ma być zorientowana na wspomaganie nowych przedsiębiorstw na obszarze Polski wschodniej.

Autorzy programu szacują, że na realizację *NSRR* poniesione zostaną nakłady w wysokości 46,8 mld PLN, z czego ok. 12,8 mld PLN ze środków budżetu państwa, 30,2 mld PLN ze środków unijnych oraz ok. 3,8 mld PLN z sektora prywatnego. W pierwszym okresie do 2002 r. nakłady wyniosą ok. 5,2 mld PLN, z czego 3,3 mld PLN ze środków PHARE¹¹.

2.1. Polityka regionalna w Polsce wobec małych i średnich przedsiębiorstw a integracja europejska

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej w przypadku polityki regionalnej postrzegane jest przez pryzmat dostępu do różnych programów pomocowych. Ze wstępnych szacunków wynika, że ma to być kwota 3 mld euro w 2003 r. i 6,5 mld euro w 2006 r.¹²

¹¹ *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 1999–2000*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2001, s. 87.

¹² I. Pietrzyk, *Integracja europejska a polityka regionalna w Polsce*, „Gospodarka Narodowa” 2001, nr 4, s. 74.

W celu zdynamizowania procesów poprzedzających przystąpienie nowych członków do stosowania prawodawstwa wspólnotowego oraz do korzystania w przyszłości z funduszy strukturalnych Komisja Europejska uruchomiła fundusze przedakcesyjne: PHARE 2000, SAPARD i ISPA¹³. Na problematyce rozwoju regionalnego i przygotowania Polski do absorpcji funduszy strukturalnych UE po akcesji koncentruje się program PHARE 2000.

W ramach Programu PHARE 2000 do realizacji przewidziano dwa projekty, które wdrażane były przez Polską Fundację Promocji i Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw, a obecnie przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości:

1. Wsparcie inwestycyjne na rzecz spójności społeczno-gospodarczej.

Program jest rozwinięciem działań podejmowanych na rzecz rozwoju regionalnego w ramach projektów realizowanych w poprzednich edycjach programu Phare i obejmuje swoim zasięgiem województwa: warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie i śląskie. Program Phare 2000 jest programem zintegrowanym, co oznacza, że inwestycje w każdym z województw muszą dotyczyć trzech obszarów:

- inwestycje strukturalne;
- inwestycje w sektor wytwórczości;
- inwestycje w sektor zasobów ludzkich.

Województwa uczestniczące w programie ok. 25% środków przeznaczyły na sektor wytwórczości, przede wszystkim na tworzenie regionalnych funduszy dotacji inwestycyjnych dla MSP, ale także na usługi doradcze i informacyjne w zakresie tworzenia fizycznych podstaw funkcjonowania przedsiębiorstw.

2. Projekt rozwoju krajowego systemu instytucji wspierania MSP.

Szacowane środki Phare na realizację tego projektu to 5,5 mln euro. Projekt ma na celu poprawę dostępności i jakości usług dla MSP oraz poszerzenie zakresu wsparcia rozwoju sektora MSP przez władze publiczne. Przewiduje się, że w ramach projektu będą realizowane następujące działania:

- doradcze, szkoleniowe i inwestycyjne wsparcie Fundacji jako instytucji realizującej programy rozwoju sektora MSP w procesie przekształcania w Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości;
- wsparcie techniczne i szkoleniowe dla sieci instytucji wspierania MSP współpracujących z Polską Fundacją MSP, a w szczególności: zapewnienie równego poziomu usług dla przedsiębiorstw przez wprowadzenie certyfikacji i kontroli jakości usług, rozpowszechnianie najlepszych wzorców współpracy i stosowania uproszczonych procedur obsługi MSP przez instytucje finansowe i inne;

¹³ M. Olszewski, *Programy pomocowe UE – informacja dla małych i średnich przedsiębiorstw*, Komitet Integracji Europejskiej, Warszawa 2000, s. 23.

– organizacja szkoleń, doradztwa, dostarczanie informacji i usług finansowych dla MSP przez Fundację i instytucje regionalne; przede wszystkim usługi ogólnobiznesowe, z zakresu poprawy jakości i związane z wdrażaniem nowych technologii oraz dotyczące funkcjonowania na rynku UE (ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb prywatyzowanych MSP).

Do podstawowych pozytywnych efektów udzielonej pomocy przez UE zaliczono¹⁴:

- powstawanie i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw;
- rozbudowę infrastruktury lokalnej na terenach wiejskich i w małych miastach;
- wzrost kwalifikacji siły roboczej;
- powstawanie nowych miejsc pracy;
- modernizację i restrukturyzację przemysłu;
- rozbudowę infrastruktury ochrony środowiska w dużych miastach i na obszarach przemysłowych;
- zredukowanie dysproporcji gospodarczych pomiędzy poszczególnymi regionami kraju.

ZAKOŃCZENIE

Polityka rozwoju regionalnego jest istotnym elementem, a jednocześnie warunkiem powodzenia prowadzonej przez Polskę polityki społeczno-gospodarczej. Należy do dziedzin interwencji publicznej zyskujących na znaczeniu, a pomoc dla MSP jest jej istotną częścią. Szacuje się, że wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw w ramach polityki regionalnej może osiągnąć jeszcze w roku 2002 kwotę 400 mln euro.

Cele polityki rozwoju regionalnego zostały sformułowane z perspektywy potrzeb ogólnokrajowych. Pierwszeństwo mają: utrzymanie wysokiego tempa wzrostu gospodarczego, tworzenie nowych miejsc pracy, stymulowanie przekształceń strukturalnych oraz nowoczesnych form działalności, przy umożliwieniu rozwoju gospodarczego i zaspokojeniu potrzeb życiowych mieszkańców wszystkich regionów Polski. Strategia zakłada pełną zgodność działań z polityką ekologiczną oraz zobowiązaniami międzynarodowymi. Celem strategicznym jest tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską.

¹⁴ B. Piasecki, A. Rogut, D. Smallbone, *Wpływ integracji Polski z Unią Europejską na sektor małych i średnich przedsiębiorstw*, Warszawa 2000, s. 227.

Do najważniejszych zadań osiągniętych w ramach polityki regionalnej wobec małych i średnich przedsiębiorstw zaliczyć należy podjęcie działań mających na celu wspieranie rozwoju regionalnych i lokalnych instytucji promujących i wspierających małe i średnie przedsiębiorstwa, powołanie Centrów Wspierania Biznesu, stworzenie Sieci Gospodarczej oraz utworzenie Ośrodków Wspierania Przedsiębiorczości.

Opracowanie polityki w dziedzinie MSP stało się istotne również ze względu na możliwość włączenia polskich przedsiębiorców w programy wspólnotowe. Udzielona nam pomoc w ramach tych programów spowodowała: pobudzenie działalności inwestycyjnej firm, aktywizowanie lokalnej społeczności, podniesienie konkurencyjności polskich MSP, rozszerzenie zasięgu ich działalności na rynku europejskim i w ostatecznym efekcie zwiększenie udziału sektora prywatnego w strukturze gospodarki.

Prowadzenie aktywnej polityki przez rząd w Polsce oraz inicjatywa i przedsiębiorczość samych firm wydaje się ogromną szansą dla gospodarki narodowej. Może to stworzyć podstawy szybszego rozwoju i konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw w momencie wejścia Polski do Unii Europejskiej, a co za tym idzie przyczynić się do wzrostu całej polskiej gospodarki.

Tomasz Latocha

REGIONAL POLICY AND THE DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES SECTOR (SMES) IN POLAND IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

(Summary)

In this article the author provides analysis of the regional policy in Poland that influences the functioning of the small and medium-sized enterprises sector. In particular, he focuses on policy instruments that support and stimulate investment and as a result contribute to the development of the above mentioned sector. The whole analysis is performed in the context of European integration.